

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, професора Брателя Сергія Григоровича на дисертацію Логвиненка Максима Леонідовича на тему «Адміністративно-правові засади забезпечення особистої безпеки працівників Національної поліції України», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Виконання поліцейських функцій в умовах сьогодення вимагає абсолютно іншого підходу щодо організації діяльності органів і підрозділів Національної поліції України. Розширений перелік поліцейських функцій обумовлює як специфічний порядок несення служби, так і додаткові засоби забезпечення особистої безпеки правоохоронців.

Останні події в країні довели, що озброєність та агресивність кримінальних елементів, нелегальне розповсюдження незареєстрованої вогнепальної зброї та вибухонебезпечних пристроїв, психологічне перенавантаження цивільного населення, розширення поліцейських функцій до активної протидії диверсійно-розвідувальним групам країни агресора та виконання завдань у вигляді стабілізаційних заходів на деокупованих і прилеглих до них територіях сприяють розвитку негативної тенденції щодо кількості летальних випадків, поранень, а також випадків отримання різного роду тілесних ушкоджень і психічного розладу представників закону, у результаті протистояння агресивно налаштованим особам.

У цих надскладних умовах виникає гостра необхідність щодо осучаснення законодавчого підґрунтя та приведенню останнього у відповідність до новосформованих викликів, які нині постають перед правоохоронною системою.

Крім того, актуальність теми дослідження також обумовлюється необхідністю удосконалення практичної частини виконання поліцейських функцій. Запровадження нових та приведення у відповідність до сучасних викликів та загроз наявних алгоритмів дій правоохоронців у екстремальних ситуаціях є ключовим елементом збереження життя і здоров'я останніх.

Отже, обрана Логвиненком Максимом Леонідовичем тема дисертаційного дослідження «Адміністративно-правові засади забезпечення особистої безпеки працівників Національної поліції України» є актуальною, як у теоретичному, так і у практичному вимірах, відповідає сучасним потребам розвитку адміністративно-правової науки та спрямована на розв'язання важливих проблем правового регулювання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Конституції України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР; указів Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України “Про Стратегію національної безпеки України”» від 14 вересня 2020 року № 392/2020, «Про Національну стратегію у сфері прав людини» від 24 березня 2021 року № 119/2021, «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 року № 722/2019, «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки» від 11 травня 2023 року № 273/2023; законів України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII, «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року № 389-VIII, «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16 березня 2000 року № 1550-III, «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII, «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року № 3781-XII, «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV; Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 26 січня 2016 року № 50; Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 жовтня 2018 року № 828, Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 1 лютого 2016 року № 70, Інструкції про порядок взаємодії між Державною

службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 22 серпня 2016 року № 859; Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року № 12-21 та відповідає основним напрямам наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки, схвалених Вченою радою НАВС 21 грудня 2020 року (протокол № 23).

Наукова новизна одержаних результатів. Рецензована дисертація становить комплексне дослідження, присвячене теоретичним і практичним питанням забезпечення особистої безпеки працівників Національної поліції України за допомогою адміністративно-правових інструментів та відображає авторську позицію в розв'язанні конкретних правових проблем, пов'язаних із застосуванням адміністративно-правових засобів за окремими напрямками діяльності правоохоронців. За результатами проведеного дослідження сформульовано та обґрунтовано низку нових наукових положень, висновків і рекомендацій, запропонованих особисто здобувачем. Зокрема, до них належать такі:

вперше:

запропоновано авторське визначення поняття особистої безпеки поліцейського як об'єкта адміністративно-правового регулювання та складової проходження служби в органах Національної поліції України;

доведено, що адміністративно-правові засоби забезпечення особистої безпеки працівників Національної поліції України полягають у системі правових, технічних та інших засобів і заходів, які закріплені в нормативно-правових актах різної юридичної сили та спрямовані на мінімізацію ризиків для життя і здоров'я поліцейського під час виконання останнім поліцейських функцій;

виокремлено особливості адміністративно-правових засобів забезпечення особистої безпеки працівників Національної поліції України;

запропоновано авторське визначення ініціативного застосування вогнепальної зброї;

визначено алгоритми дій працівників Національної поліції України щодо поводження з двома одиницями вогнепальної зброї під час отримання та здачі до чергової частини, а також специфіку дій під час несення служби.

Сформульовані у роботі наукові положення ґрунтуються на комплексному аналізі чинного законодавства України та мають не лише теоретичну цінність, а і практичну значущість.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, зокрема в:

освітньому процесі – під час підготовки навчально-методичних матеріалів, підручників, методичних рекомендацій, а також викладання таких освітніх компонентів: «Основи національного супротиву», «Організаційно-правові засади діяльності поліції щодо забезпечення публічної безпеки та порядку», «Організація діяльності підрозділів ювенальної превенції», «Організація діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад», «Поліцейська діяльність».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації є обґрунтованими, переконливими та методологічно вірними, мають системний, комплексний характер і містять необхідну новизну.

Мета і завдання дослідження повною мірою узгоджуються з планом дисертації, визначені правильно та логічно співвідносяться з об'єктом і предметом дослідження.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується коректною методологією, використаною нормативною базою, фундаментальною теоретичною основою дослідження, що свідчить про належний рівень оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Методологічну основу дисертаційного дослідження сформовано за допомогою комплексного використання загальнонаукових і конкретно-наукових методів пізнання дійсності. Відповідно, під час здійснення дисертаційного дослідження, Логвиненко Максим Леонідович оволодів значною кількістю методів наукового пізнання, що дозволило йому повністю розкрити обрану проблематику.

У ході обґрунтування наукових положень, висновків сформульованих дисертантом, використано широке коло зарубіжних наукових джерел які розглянуті здобувачем з глибоким аналізом, коректною полемікою та аргументацією власного підходу до тих або інших положень, висновків чи пропозицій їх авторів. Водночас автором використано широку нормативно-правову базу, а також емпіричний матеріал, який ґрунтується на вітчизняній та європейській науковій літературі, публікаціях у наукових, навчальних періодичних і довідкових виданнях, аналітичних довідках за результатами моніторингу вебсайтів публічних органів влади, даних загальнонаціональних досліджень і на особистому досвіді здобувача.

Із урахуванням чіткого та послідовного формулювання мети і завдань дослідження, автором достатньо повно розкрито основний зміст теми, висвітлено найбільш актуальні її проблеми і зроблено наукові висновки, що мають теоретичне й практичне значення.

Характеристика основних положень роботи. Дисертація є самостійною науковою роботою. Виклад змісту дисертації логічний та послідовний. Дисертація складається з анотацій (українською та англійською мовами). Основні теоретичні положення та розробки, які характеризують наукову новизну дослідження, теоретичне та практичне значення його результатів одержані дисертантом особисто. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і двох додатків. У вступі вдало визначено актуальність обраної теми, мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, а також використані для цього методи.

Здобувач запропонував комплексне визначення особистої безпеки як превентивних заходів, що поєднують адміністративно-правові приписи, тактико-спеціальні прийоми та професійно-психологічну підготовку (с. 36). Це дозволяє розглядати безпеку не лише як стан захищеності, а як динамічний процес підготовки та реагування (с. 20).

Важливим науковим внеском є доповнення класифікації небезпек видом, що виникає внаслідок умисного або неумисного порушення самим працівником нормативно-правових актів без впливу зовнішніх чинників (с. 22, с. 34). Це акцентує увагу на важливості внутрішньої дисципліни та неухильного дотримання алгоритмів.

Робота містить глибокий аналіз особливостей несення служби в умовах повномасштабного вторгнення. Позитивним є обґрунтування переходу від напівавтоматичної зброї зупиняльної дії до автоматичної зброї та запропоновані алгоритми поводження з двома одиницями зброї (с. 109, 110, 154).

Автор довів необхідність розширення системи принципів діяльності поліції за рахунок професійної зрілості, яка поєднує теоретичні знання з практичним досвідом і є інструментом збереження життя в критичних ситуаціях (с. 73, с. 96).

Дисертація містить детально розроблені зміни до Закону України «Про Національну поліцію». Зокрема, пропонується доповнити ст. 34 щодо обов'язковості поверхневої перевірки під час затримання для гарантування безпеки поліцейського (с. 47); уточнити ст. 45 щодо права застосовувати спеціальні засоби саме для особистої безпеки (с. 46); запровадити поняття «ініціативного застосування вогнепальної зброї» у ст. 46 (с. 192).

Автор ґрунтовно проаналізував практики США, Канади та країн ЄС, запропонувавши імплементацію в українську систему підготовки віртуальної реальності (VR), електричних ножів (Shockknife) та маркерних боєприпасів (с. 172-177). Це дозволяє моделювати стресові ситуації та формувати правильну біомеханічну реакцію організму (с. 180).

Позитивним моментом є пропозиція впровадження спеціалізованої навчальної дисципліни «Комунікативні навички та деескалація конфліктів», що відповідає сучасним європейським стандартам «поліції діалогу» (с. 186).

У ході дослідження розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів та подано відомості щодо їх апробації та впровадження у освітній процес і практичну діяльність органів та підрозділів Національної поліції України. Дисертація читається легко, викликає зацікавленість досліджуваною проблематикою. Загалом, дослідження відповідає встановленим вимогам. Робота виконана у науковому стилі державною українською мовою.

Повнота викладу наукових положень наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення та висновки дослідження, сформульовані в дисертації, відображено в 11 наукових публікаціях, серед яких п'ять статей – у журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, а також шість тез доповідей на науково-практичних конференціях. Вищевказане дозволяє стверджувати, що представлена на рецензування дисертація є самостійним, завершеним науковим дослідженням, результати якого у достатній мірі опубліковані та мають значення для розвитку вітчизняної науки і практики.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. У дисертації та наукових публікаціях здобувача, які висвітлюють основні результати дослідження, відсутні ознаки академічної недоброчесності, такі як плагіат, самоплагіат, фабрикація чи фальсифікація. Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в роботі, мають самостійний характер і базуються на особистих дослідженнях автора. У тексті роботи наведені коректні посилання на джерела інформації, що використовувалися при формулюванні ідей, пропозицій або тверджень. Дисертація відповідає вимогам законодавства про авторське право та прагне максимально достовірно відобразити результати власної наукової, навчальної чи творчої діяльності, а також застосовані методики дослідження і використані джерела.

Зауваження щодо змісту дисертації. У цілому відзначаючи логічність і послідовність побудови дослідження, його новизну, обґрунтованість та аргументованість отриманих результатів, належний науковий рівень дисертації, потрібно звернути увагу дисертанта на певні положення, що викликають зауваження:

1. Застосування настегнової кобури, попри її популярність у міжнародній практиці та зручність для роботи у бронежилеті, автор дисертації розглядає як суттєвий чинник ризику, що може призвести до негативних наслідків через несанкціоноване заволодіння зброєю правопорушником під час раптового нападу. Здобувач аргументує таку позицію біомеханічними особливостями рухового апарату людини та посилається на п. 3 розділу 4 Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю, згідно з яким у однострої необхідно пістолет носити в кобурі з пістолетним ремінцем на надійно застебнутому поясному ремені, при цьому кобура повинна знаходитися спереду, з лівого або правого боку. Це положення обмежує вибір тактичного спорядження, проте автор вважає таку заборону критично важливою, оскільки поясне носіння є регламентованим адміністративно-правовим засобом захисту поліцейського в особливих умовах (с. 84-85).

2. Досліджуючи розмежування поліцейських функцій у надзвичайних ситуаціях природного характеру здобувач виокремлює фактор видозмінності негативного явища, який впливає на всі суміжні процеси щодо забезпечення особистої безпеки правоохоронців в зазначених умовах (с. 141). За такого розуміння потребує додаткового пояснення його теоретична складова та основні аспекти. Без такого пояснення запропонований аргумент втрачає методологічну визначеність.

3. В контексті дослідження інноваційних технологій дисертант висвітлює реакцію організму у вигляді когнітивних і фізіологічних порушень, що виникає у відповідь на ускладнення оперативної обстановки (с. 179). Водночас у роботі не повною мірою проведено межу між запровадженням інноваційних технологій та розв'язанням існуючої проблеми.

4. Запропоноване здобувачем запровадження поняття «ініціативне застосування вогнепальної зброї», з відповідним доповненням ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію», викликає необхідність додаткового обговорення щодо ризиків суб'єктивізму в оцінці поліцейським «потенційно небезпечної ситуації». Чи не створить таке розширення дискреційних повноважень загрозу для порушення прав людини та випадків позбавлення життя через помилкове сприйняття дій громадянина як смертельної погрози? (с. 191-192).

Разом з тим, наведені зауваження, які стосуються дискусійних положень дисертації, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації та можуть бути основою для наукового обговорення під час її захисту.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Виходячи з викладеного, можна стверджувати, що дисертаційна робота Логвиненка Максима Леонідовича на тему «Адміністративно-правові засади забезпечення особистої безпеки працівників Національної поліції України» є самостійною, завершеною науковою працею, що містить нові обґрунтовані та аргументовані результати, які у своїй сукупності є значимими для розвитку доктринальних основ публічного адміністрування. Дисертація на тему «Адміністративно-правові засади забезпечення особистої безпеки працівників Національної поліції України» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (зі змінами та доповненнями), наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами та доповненнями) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), а її автор Логвиненко Максим

Леонідович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

завідувач кафедри поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, професор

Сергій БРАТЕЛЬ

